

Concurs: Escriu a la UdG!

Us presentem les obres guanyadora i finalista del concurs de narracions *Escriu a la UdG!*, convocat per la Biblioteca de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Àrea de Genètica de la UdG, i amb el suport de la revista *Engega*. El motiu ha estat la commemoració del bicentenari del naixement de Charles Darwin i dels 150 anys de la publicació de *L'Origen de les Espècies* i, per altra banda, també la celebració de l'Any de l'Astronomia.

La revelació d'Anaximandre

Eduard Muntaner Perich / Obra guanyadora

“Només el coneixement que arriba des de dins és el veritable coneixement”.

Sòcrates (470 aC-399 aC).

Anaximandre es va despertar tard. Disfrutava allargant al màxim aquells minuts en què el seu somni anava cedint mandrosament davant el borbolleig i el brogit de l'atrafegada ciutat de Milet. Si hagués sabut que aquell seria el dia més important de la seva vida probablement s'hauria llevat abans, però cap home per molt docte i erudit que hagi arribat a ser, té el do de predir els punts d'inflexió de la seva pròpia existència.

Mentre un dels seus esclaus li servia un lleuger esmorzar a base de fruites, Anaximandre i el seu pare, Praxíades, xerraven distesament sobre el cavall d'Eritrea que havien comprat el dia anterior. La seva conversa, però, va quedar interrompuda per un fet tan inesperat com insòlit. Un esdeveniment que ja no podrien oblidar mai més, ni ells dos, ni tampoc cap dels habitants de Milet. En qüestió de mitja hora, la llum engegadora d'aquell assolellat matí de primavera a la Jònia va donar pas a una foscor gairebé absoluta, governada per un misteriós sol negre. Anaximandre i Praxíades van emmudir i van restar immòbils mirant al cel des del pati interior de casa seva. Al carrer, es van sentir crits, corredisses, portes obrint-se i tancant-se i, després, un gran silenci. La ciutat de Milet va quedar totalment paralizada.

Això va succeir el 28 de maig de l'any 585 a.C, i, quan poca estona després, el sol va treure el nas de nou, per tornar a brillar radiant, sense ni un sol núvol al voltant, la gent va començar a sortir de les cases. La immensa majoria es va dirigir cap a l'antic temple. Ningú a la ciutat havia oblidat la predicció que el savi Tales havia fet mesos abans, afirmant que un dia d'aquella primavera el sol es tornaria negre i es faria de nit

durant el dia. Llavors ningú se l'havia pres seriosament, però ara tothom volia saber què havia passat i quines conseqüències tindria aquell fet sobrenatural.

En qüestió de minuts, el savi, assegut sobre un pilar trencat del temple, es va veure envoltat per una multitud que de forma totalment anàrquica i desordenada li llançava tota mena de preguntes i li exigia respostes. Tales va contestar totes les preguntes amb molta serenitat, intentant calmar l'exaltació que es respirava, i procurant tranquil·litzar tothom, ja que segons ell va afirmar i repetir diverses vegades durant les seves explicacions, aquell fenomen era del tot natural i es repetia cada 6585 dies. Se'l veia satisfet. Pocs mesos abans molta gent havia qüestionat la seva autoritat i la seva ciència després d'haver fet aquella estranya predicció.

Acabades les explicacions de Tales, lentament la gent va anar tornant a les seves ocupacions i a les seves llars, la majoria tranquils, però alguns encara esporuguits i convençuts que alguna calamitat s'aproximava, afirmant que allò era el principi d'algun càstig diví. Anaximandre, que també s'havia apropat al temple, no tenia cap por. Tant les explicacions com la serenitat de Tales l'havien convençut que no havia passat res fora del normal. Tot i això, es va passar la resta del dia pensant en aquell fenomen, i en com Tales l'havia pogut predir. Estava realment impressionat per la proesa. Ell sempre havia estat un jove amb moltes inquietuds, però fins aquell moment no havia sentit cap especial interès pels extraordinaris coneixements que la gent atribuïa al savi. Aquell mateix vespre, estirat al llit, va prendre una important decisió que canviaria la seva vida. Volia saber tantes coses com Tales, i li va semblar que només hi havia un camí per aconseguir-ho: convertir-se en deixeble del savi.

Tales de Milet era conegut a tota la Jònia i més enllà. A Milet, era sabut per tothom que el mestre es passava les nits assegut sobre un pilar trencat de l'antic temple, observant les estrelles, o simplement meditant. Ben entrada la nit, Anaximandre va decidir anar-lo a trobar i explicar-li el que havia decidit.

Però just quan sortia per la porta de casa seva per enfilejar cap al temple, es va trobar el seu bon amic Eurístrat corrent

com si l'empaités el dimoni. L'havien avisat que la seva dona estava de part i corria per conèixer el seu fill. Això va fer que Anaximandre canviés de plans. El naixement del primogènit del seu millor amic bé que s'ho valia. La trobada amb Tales podia esperar, no corria pressa. El naixement era ara molt més important. Així que van córrer plegats carrer amunt, cap a la casa que compartien Eurístrat i Aspasiana.

Quan van arribar, el nen acabava de néixer. Eurístrat, ben nerviós, va entrar a l'habitació d'Aspasiana i minuts després en va sortir amb el nadó als braços. Estava molt feliç, i després d'ensenyar el seu fill a tots els que s'havien reunit a la sala, va dirigir-se cap a Anaximandre i li va col·locar el nen entre els braços tot dient «*Anaximandre, aquest és el meu fill Anaxímenes*».

Anaximandre es va quedar aturat. Mai no havia vist un nadó acabat de néixer. El nen encara estava brut, xop i arrugat, totalment indefens, tenia un crani que semblava tou al contacte amb els seus dits, i plorava amb ràbia amb els ulls tancats. En aquell moment Anaximandre va tenir una mena de revelació, una idea fugaç va creuar la seva ment. Era impossible que els homes haguéssim estat creats d'aquesta manera. Necessàriament havíem de ser el resultat d'alguna transformació gradual. Va intuir que per força tots els homes proveníem dels animals, i en concret, amb el nadó xop als braços, va entendre que algun cop havíem estat peixos. El pensament va ser fugaç, efímer, i es va esfumar de seguida, però va arrelar com una llavor en el seu subconscient, i anys més tard donaria fruit: és el que coneixem com la primera formulació de l'evolució.

D'aquesta manera, l'eclipsi solar del 28 de maig de l'any 585 a.C va marcar un profund punt d'inflexió a la vida d'Anaximandre de Milet. Aquell dia va prendre la ferma decisió de convertir-se en deixeble de Tales de Milet, fet que canviaria del tot la seva vida, portant-lo a fer uns viatges inimaginables; va assistir al naixement d'Anaxímenes, el qual, anys més tard, es convertiria en el seu deixeble més famós; i el més important de tot, agafant al nadó entre els seus braços va tenir una intuïció, una revelació que, anys més tard, el duria a formular les primeres hipòtesis sobre l'evolució, més de dos mil anys abans que Darwin.

Avui, aquella lluna que va atemorir la ciutat de Milet tapant completament el sol, té un cràter batejat amb el nom d'Anaximandre, i des de l'antiga Jònia, encara se la pot veure tapant el sol cada 6585 dies (aproximadament). nts d'un nen petit que acabava de penjar la pilota a l'arbre centenari de la plaça trencaven el silenci. Va decidir tornar a casa, on segurament trobaria a algun dels seus quatre germans disposat a fer l'estaquirot.

Mentre caminava pel carrer principal es va sorprendre per la cua que s'havia format al cinema per poder veure la pel·lícula de Robert J. Flaherty "Nanook, l'Esquimal". Els homes més benestants anaven vestits amb americanes negres i barret; les dones, en canvi, exhibien cabells llargs fins les espatlles, faldilles

fins als genolls i mitges de color carn. Es va quedar uns minuts mirant tota aquella gent i es va imaginar a ell mateix enmig d'ells, també amb barret i sense l'obligació d'arrossegar aquell llibre tan gruixut amunt i avall.

Va seguir la seva ruta a peu. Casa seva quedava relativament a prop de la plaça. En arribar, va veure les dues bicicletes dels seus germans grans repenjades a la paret de pedra, just al costat del portal verd. Hi estava a gust, a casa, compartia habitació amb els dos grans i ja li agradava. La intenció dels seus pares i de la majoria dels pares de l'època era crear un cercle familiar compacte entre pares i fills. Per això, i per falta d'espai i de diners, no els aïllaven en habitacions separades.

Va entrar a casa. La mare era a la cuina, l'àvia estava cosint pedaços a uns pantalons molt familiars per a ell. Sempre s'asseia davant la finestra perquè deia que ja no tenia la vista com abans. Faltava poc perquè el pare tornés de la fàbrica suïssa, era el moment de repassar mentalment el que havia llegit al llibre. Volia que el seu pare estigués orgullós i va repassar fins l'últim detall.

La lectura en veu alta, cada dia abans de sopar, era una obligació des que va aprendre a llegir; aquell vespre, el seu pare es va mostrar més content que de costum amb en Charles i durant el sopar es va respirar un aire de bon humor entre la família. Va caure la nit i amb ella els problemes. Tres veus el van despertar. Amb els ulls tancats intentava escoltar la conversa. Al menjador, hi havia el metge del poble, el doctor Robert Huges, juntament amb els seus pares. Sentia la seva mare plorar desconsolada mentre el seu pare es lamentava i intentava que el doctor salvés, fos com fos, el seu fill petit, en Joseph, que a causa d'una malformació cardíaca havia patit una arítmia.

- Si us plau, salvi'l, faci alguna cosa! - Cridava la mare desconsolada.

- No dispo dels mitjans suficients per fer-ho, senyora.

- Doncs porti'l cap a un hospital, si us plau!

- No hi ha temps, ja sap perfectament que l'hospital més proper queda a tres hores, i tampoc crec que puguin fer-hi massa... la medicina encara no arriba a salvar casos tan complicats.

El pare estava desesperat, va donar un cop de puny a la taula, es va girar, es va acostar a un pam de la cara del doctor i amb els ulls plorosos va dir:

- Si hi ha alguna manera de salvar-lo digui-m'ho, li ho suplico!

- Em sap molt de greu, senyors, ja els he dit que no tinc els mitjans suficients ni tan sols per intentar-ho.

Després de les dures paraules del doctor, la mare va abraçar el seu marit, desconsolada, mentre aquest intentava controlar-se les llàgrimes.

El temps ens deixa enrera

Arnau Vidal Minobis / Obra finalista

“Vell, inservible, lent, una molèstia... Així es com em veuen els vailets d'avui en dia” – va repetir-se mentre s'acabava el te – “Com ha canviat tot! On m'he perdut? No entenc que coi ens ha passat...”.

Remuntem al 1920. El petit Charles, de dotze anys, estava assegut al banc de la plaça, i llegia “Cims borrascosos”, tot gaudint d'una tarda tranquil·la al bell mig del poble. Davant seu, la petita fleca de pa desprenia olors incitadores; tots els habitants hi acudien cada matí per omplir l'estómac. Des d'aquell mateix indret, aixecant un xic la vista, podia divisar el mar.

Com tots els nens normals de l'època, preferia jugar a bales amb els amics que llegir el llibre d'Emily Brontë, però no hi havia més remei: el seu pare era un home dur i estricte i no dubtaria ni un sol moment a deixar anar un clatellot al seu fill si aquest no feia el que li havia manat. En Charles ho sabia de primera mà, per això va decidir fer el que el seu pare li havia dit; cultivar-se amb aquella magnífica i innovadora obra literària. Un cop llegides les pàgines que li tocaven, va tancar el llibre i el va desar.

La música de jazz del saló de ball, juntament amb els crits estridents d'un nen petit que acabava de penjar la pilota a l'arbre centenari de la plaça trencaven el silenci. Va decidir tornar a casa, on segurament trobaria a algun dels seus quatre germans disposat a fer l'estaquirot.

Mentre caminava pel carrer principal es va sorprendre per la cua que s'havia format al cinema per poder veure la pel·lícula de Robert J. Flaherty “Nanook, l'Esquimal”. Els homes més benestants anaven vestits amb americanes negres i barret; les dones, en canvi, exhibien cabells llargs fins les espatlles, faldilles fins als genolls i mitges de color carn. Es va quedar uns minuts mirant tota aquella gent i es va imaginar a ell mateix enmig d'ells, també amb barret i sense l'obligació d'arrossegar aquell llibre tan gruixut amunt i avall.

Va seguir la seva ruta a peu. Casa seva quedava relativament a prop de la plaça. En arribar, va veure les dues bicicletes dels seus germans grans repenjades a la paret de pedra, just al costat

del portal verd. Hi estava a gust, a casa, compartia habitació amb els dos grans i ja li agradava. La intenció dels seus pares i de la majoria dels pares de l'època era crear un cercle familiar compacte entre pares i fills. Per això, i per falta d'espai i de diners, no els aïllaven en habitacions separades.

Va entrar a casa. La mare era a la cuina, l'àvia estava cosint pedaços a uns pantalons molt familiars per a ell. Sempre s'asseia davant la finestra perquè deia que ja no tenia la vista com abans. Faltava poc perquè el pare tornés de la fàbrica surera, era el moment de repassar mentalment el que havia llegit al llibre. Volia que el seu pare estigués orgullós i va repassar fins l'últim detall.

La lectura en veu alta, cada dia abans de sopar, era una obligació des que va aprendre a llegir; aquell vespre, el seu pare es va mostrar més content que de costum amb en Charles i durant el sopar es va respirar un aire de bon humor entre la família. Va caure la nit i amb ella els problemes. Tres veus el van despertar. Amb els ulls tancats intentava escoltar la conversa. Al menjador, hi havia el metge del poble, el doctor Robert Hüge, juntament amb els seus pares. Sentia la seva mare plorar desconsolada mentre el seu pare es lamentava i intentava que el doctor salvés, fos com fos, el seu fill petit, en Joseph, que a causa d'una malformació cardíaca havia patit una arítmia.

- Si us plau, salvi'l, faci alguna cosa! - Cridava la mare desolada.

- No dispo dels mitjans suficients per fer-ho, senyora.

- Doncs porti'l cap a un hospital, si us plau!

- No hi ha temps, ja sap perfectament que l'hospital més proper queda a tres hores, i tampoc crec que puguin fer-hi massa... la medicina encara no arriba a salvar casos tan complicats.

El pare estava desesperat, va donar un cop de puny a la taula, es va girar, es va acostar a un pam de la cara del doctor i amb els ulls plorosos va dir:

- Si hi ha alguna manera de salvar-lo digui-m'ho, li ho suplico!

- Em sap molt de greu, senyors, ja els he dit que no tinc els mitjans suficients ni tan sols per intentar-ho.

Després de les dures paraules del doctor, la mare va abraçar el seu marit, desconsolada, mentre aquest intentava controlar-se les llàgrimes.

Aquella mort va marcar la infantesa de Charles, el va obligar a créixer potser massa ràpid. Ell n'era conscient.

Va anar a la cuina i va deixar el got de te dins la pica i com tots els dissabtes va agafar la jaqueta per anar a visitar aquell racó on els records prenien vida a les ments dels visitants. Es va asseure, com de costum, al banc que hi havia al davant de la nínxol familiar: allà descansaven les restes dels seus pares i de dos dels seus germans.

Sempre que els anava a visitar els explicava les coses que més el sorprenien del dia a dia. Un dels temes més comuns era el canvi de rumb de la societat. Amb un mig somriure a la cara va resar una pregària i es va acomiadar amb un "fins aviat".

Mentre sortia del cementiri, es va preguntar si el temps no passava massa ràpid;

- Com pot ser que els marrecs d'avui en dia hagin perdut el respecte pels grans ? Per què els seus pares no els posen a ratlla? Com és que ja no queden famílies com les d'abans? S'ha perdut la rectitud, l'orgull per la feina ben feta, aquella obligació a respectar i complir la voluntat dels més grans i experts. No sé com, tenint totes les necessitats bàsiques cobertes, poden queixar-se. Tots aquests anys m'han ensenyat que no es pot exigir que madurin, però el que sí que podem exigir és esforç, el mateix esforç que van haver de fer els seus pares per tirar endavant.

Mentre buscava les claus de la porta dins de les butxaques plenes de caramels d'eucaliptus no es podia treure del cap la idea que, tot i tenint les coses molt més fàcils que abans, la gent es complica la vida. Es va asseure una tarda més en aquell sofà que feia 20 anys que l'acompanyava durant els somnis de mitja tarda, i va acabar de llegir el diari del dia: " S'ha descobert una nova teràpia pel càncer que redueix el dolor i la fatiga i destrucció cel·lular que comporta la quimioteràpia"

Aquella notícia el va fer somriure:

- Almenys la medicina avança cap a la direcció correcte.